

Силабус курсу

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність – 052 «Політологія»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні та регіональні політичні комунікації»

Рік навчання: II, Семестр: IV

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

к.і.н, доц. Гурик Мирослава Іванівна

Контактна інформація

miroslava1973@gmail.com, +380673198189

Опис дисципліни

Дисципліна «Громадянське суспільство» спрямована на формування у студентів розгорнутого уявлення про громадянське суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей громадянського суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів легально-конструктивного спрямування. Крім того, метою дисципліни є ознайомлення студентів з основами та принципами взаємовідносин громадянського суспільства та держави, а також роллю й можливостями інституцій громадянського суспільства у вирішенні питань соціальної підтримки та соціального захисту в Україні.

Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Тема 1. Громадянське суспільство: сутність та функції	Пояснювати сутність поняття «громадянське суспільство»; проаналізувати основні підходи до визначення громадянського суспільства, інститути та функції громадянського суспільства.	Тести, питання
2	Тема 2. Теорія громадянського суспільства у світовій політичній думці.	Проводити аналіз проблеми становлення ідей громадянськості та свобода, цінності громадянського суспільства в працях мислителів Середньовіччя та епохи Відродження, суть поняття громадянське суспільство у політичних ідеологіях: лібералізм, соціал-демократія, у комунікативних теоріях, громадівський ідеал М.Драгоманова. І.Франко про самоорганізацію громад.	Есе

3	Тема 3. Комунікативні технології і громадська думка в інфопросторі політичної влади. думці	Проводити аналіз функціональних моделей громадянського суспільства, особливостей громадянських суспільств у США і в Європі, перехідних процесів та «наздоганяючої моделі» розвитку громадянського суспільства, взаємозв'язку громадянського суспільства та правової держави.	Тести, питання
4	Тема 4. Держава та громадянське суспільство	Здійснювати аналіз громадянського суспільства як підсистеми соціальної системи, ідей Дж.Кіна про розмежування держави і громадянського суспільства, соціальні, економічні та політичні аспекти громадянського суспільства, взаємозв'язку громадянського суспільства, правової і соціальної держави, структури громадянського суспільства: інститути, норми, культура, цінності. функції громадянського суспільства.	Реферати
5	Тема 5. Громадянське суспільство і демократія	Проводити аналіз демократії як системи збалансування сил та інтересів і громадянське суспільство як її умова, впливу політичної трансформації на форму громадянських суспільств, аналізувати поняття прав людини та сучасні їх розуміння, типологію прав людини, права людини та представницькі інститути демократії, методи й механізми захисту прав людини.	Тести, питання
6	Тема 6. Громадянське суспільство, соціальний капітал і політична участь	Здійснювати аналіз публічної сфери як сфера громадської відкритості та роль ЗМІ в ній, типи громад та громадське самоврядування, сучасних форм самоорганізації населення та їх взаємодії з державою, культурний, символічний та соціальний капітал, структуру соціального капіталу та його вплив на ефективність прийняття державних рішень.	Тести, питання
7	Тема 7. Громадянське суспільство як глобальна самоврядна (самогенерована) соціальна система	Здійснювати аналіз категорій управління та самоврядування, децентралізація, співвідношення демократії та самоврядування, розвиток ідеї самоврядування народу, концепції самоврядування народу: поняття та зміст, ознаки та форми самоврядування народу.	Тести, питання
8	Тема 8. Свобода як ключова засада громадянського суспільства.	Здійснювати аналіз поняття «свободи» в його багатоманітності, історію ідеї свободи як політичного інституту громадянського суспільства. категорію свободи у політико-правовій думці, структуру свободи, умову реалізації свободи у громадянському суспільстві, розуміння категорії «політична свобода», гарантій свободи у громадянському суспільстві, юридичних гарантій свободи, конституційних гарантій політичної свободи.	Тести, питання

9	Тема 9. Громадська думка як інститут демократичного суспільства. Громадянська культура .	Здійснювати аналіз поняття і функцій громадської думки, взаємодії громадської думки і влади, проблеми інституалізації громадської думки в Україні, потенційних і реальних ефекти впливу ЗМІ та Інтернету на розвиток і зміцнення громадянського суспільства. розвиток електронної демократії в Україні, поняття та основні виміри політичної і громадянської культури.	Тести, питання
10	Тема 10. Громадянське суспільство як дороговказ посткомуністичної трансформації	Давати загальну характеристику відкритого суспільства, його ознак та переваги, політичної модернізації та його види, ідей С.Гантінгтона про хвилі демократизації, Ф. Фукуяма про зміни на рівні громадянського суспільства, аналізувати посткомуністичне суспільство у працях М.Говарда, О.Смолара та Б.Геремека, теорії «безшумної революції» та постматеріальних цінностей Р.Інглхарта.	Тести, питання
11	Тема 11. Політичні аспекти діяльності громадських організацій у демократичному суспільстві: теорія та практика	Давати загальну характеристику відмінності статусу та функцій політичних партій та громадських організацій у суспільстві й у політичній системі, громадянського суспільства як мережі громадських організацій, видів та функцій громадських організацій, юридичного статус громадських організацій. ознак громадських організацій (недержавність, неприбутковість, добровільність).	Тести, питання
12	Тема 12. Економічна система громадянського суспільства як базис діяльності держави	Здійснювати аналіз економічних засад громадянського суспільства, приватної власності як економічної основи громадянського суспільства. правової та соціальної держави як необхідної умови належного розвитку економічної системи громадянського суспільства, економічного плюралізму у громадянському суспільстві: розуміння принципу та його прояви, специфіки процесу розвитку економічної системи громадянського суспільства у пострадянських державах.	Тести, питання
13	Тема 13. Громадянське суспільство в умовах Радянського Союзу і в незалежній Україні	Здійснювати аналіз проблеми наявності чи відсутності громадянського суспільства в СРСР, аналізувати дисидентський рух як вияв громадянського суспільства, перші громадські (неформальні) організації в Україні, «Революція на граніті», 1990 рік. формування правового поля для громадянського суспільства, Помаранчеву революція 2004 року та Революцію гідності 2014 року як кроки на шляху до перемоги громадянського суспільства, сучасний стан та перспективи громадянського суспільства в Україні.	Реферати

14	Тема 14. Громадянське суспільство у процесі модернізації сучасної України	Здійснювати аналіз соціально-правової держави як результат політичної і соціальної модернізації України, проблеми формування громадянського суспільства в Україні, можливості і реальність в умовах модернізації, «ймовірнісні сценарії» розвитку громадянського суспільства запропоновані українським вченим Ф.Рудичем, шляхи становлення громадянського суспільства у процесі модернізації сучасної України, діалектику відносин держави та інститутів громадянського суспільства в Україні.	Есе
15	Тема 15. Західноєвропейська модель громадянського суспільства	Аналізувати партійно-політичної системи і громадянського суспільства сучасної Німеччини. Конституційно-правові засади конституційного ладу та громадянське суспільство. Структура, складові та межі функціонування громадянського суспільства в Німеччині. Політична система та інститути громадянського суспільства Австрійської республіки. Взаємодія влади та інститутів громадянського суспільства в Австрії. Швейцарія – країна громадянської консолідації та прямої демократії.	Тести, питання
16	Тема 16. Загальне і особливе в становленні інститутів громадянського суспільства в країнах СНД, Балтії та ЦСЄ	Давати загальну характеристику передумов формування інститутів громадянського суспільства в країнах СНД: варіанти політичної модернізації. Центральноазійські країни: особливості суспільно-політичного устрою. Країни Закавказзя: моделі суспільно-політичного устрою. Специфіка формування громадянського суспільства в країнах Балтії. Політико-правові інструменти формування громадянського суспільства в країнах ЦСЄ. Місце і роль інститутів громадянського суспільства країн ЦСЄ в інтеграції до європейських політичних та економічних структур.	Тести, питання

Літературні джерела

- Zarembo, K., & Martin, E. (2024). Civil society and sense of community in Ukraine: from dormancy to action. *European Societies*, 26(2), 203–229. <https://doi.org/10.1080/14616696.2023.2185652>
- Pietrzyk-Reeves, D., & McMahon, P. C. (2022). Introduction: Civic Activism in Central and Eastern Europe Thirty Years After Communism's Demise. *East European Politics and Societies*, 36(2). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/08883254221089261>
- Pietrzyk-Reeves, D. (2022). Rethinking Theoretical Approaches to Civil Society in Central and Eastern Europe: Toward a Dynamic Approach. *East European Politics and Societies*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/08883254221081037>
- Vandor, P., & Neumayr, M. (2023). Civil Society and Social Capital in Central and Eastern Europe. In *International Encyclopedia of Civil Society*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-99675-2_733-1
- Bakke, K. M., Dahl, M., & Rickard, K. (2025). Conflict exposure and democratic values: Evidence from wartime Ukraine. *Journal of Peace Research*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00223433251347769>
- Sintos, A., Chletsos, M., & Kontos, K. (2024). The political process in nations: Civil society participation and income inequality. *Kyklos*, 77(3), 471–495. <https://doi.org/10.1111/kykl.12375>
- Nieminen, H. (2024). Why Does Disinformation Spread in Liberal Democracies? *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 31(1). <https://doi.org/10.1080/13183222.2024.2311019>
- Волківський, М. А. (2024). Громадянське суспільство в Україні: особливості формування і роль у становленні держави. *Політичне життя*, 4, 12–20. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.2>

9.Ковалевська, Д. (2023). Деліберативна демократія у процесах взаємодії громадянського суспільства і держави в Україні та світі. Науково-теоретичний альманах Грані, 26(5), 26–31. <https://doi.org/10.15421/172397>

10. Кот, О. О., Гриняк, А. Б., Купіна, Л. Ф., Шакун, В. І. (ред.) (2023). Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення. Київ: Алєрта, 304 с. <https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/Gromadyanske-suspilstvo-1.pdf>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання Для заліку

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
Оцінка визначається як середнє арифметичне з усіх оцінок отриманих за теми на практичних заняттях	Модульна робота письмова робота. Тестові завдання	Оцінка визначається як середнє арифметичне з усіх оцінок отриманих за теми на практичних заняттях	Модульна робота письмова робота. Тестові завдання	Оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час виконання тренінгу	Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання завдань самостійної роботи

Шкала оцінювання студентів

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A
85-89	добре	B
75-84		C
65-74	задовільно	D
60-64	достатньо	E
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	FX

1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F
------	--	---